

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS MERIHANHEN METSÄSTYKSEN KIELTÄMISESTÄ METSÄSTYSVUOSINA 2013—2016

Pääasiallinen sisältö

Merihanhen kanta on viime vuosikymmeninä kasvanut saaristossa ja rannikkoseuduilla. Suomessa sisämaapesintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys sisämaassa kannan runsastumisen ja levittäytymisen edistämiseksi. Esitetty metsästyksen kieltäminen perustuu Suomen riistakeskuksen maa- ja metsätalousministeriölle tekemään esitykseen.

Asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys kolmen vuoden määräajaksi metsästysvuosina 2013-2016 elokuun 20 päivästä joulukuun 31 päivään Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Utajärven ja Taivalkosken kunnissa. Asetus olisi voimassa 31.7.2016 saakka.

Maa- ja metsätalousministeriö pyrkii tämän asetuksen avulla rajoittamaan sisämaassa pesivään ja levittäytyvään merihanhen kantaan kohdistavaa metsästyspainetta niin, että kanta vahvistuisi ja siitä tulisi arvokas riistavara myös sisämaahan.

1 Nykytila

Metsästyslain (615/1993) 20 §:n 1 momentin mukaan metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain järjestelmässä riistaeläinlajien metsästämistä rajoitetaan ensisijaisesti metsästyslain 37 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyllä vuosittaisella yleisellä rauhoitusajalla. Metsästysasetuksen (666/1993) 24 §:n 1 momentin 12 kohdassa on säädetty merihanhen yleinen rauhoitusajaksi on 1.1.—20.8. kello 12.00 saakka. Lisäksi metsästyslain 38 §:ssä on säädetty maa- ja metsätalousministeriölle toimivalta kieltää tai rajoittaa metsästys tilapäisesti enintään kolmen vuoden määräajaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Merihanhen metsästystä säätelee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta, jäljempänä lintudirektiivi. Merihanhi *Anser anser* kuuluu lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettuihin lajeihin ja liitteen II A-osan lajeihin. Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon. Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltujen lajien kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästää kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Liitteessä II olevassa A-osassa lueteltuja lajeja saa metsästää koko yhteisön alueella. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Edelleen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen sääntelyn periaatteita ja että tämä käytäntö näiden lajien ja etenkin muuttavien lajien kantojen osalta on sopusoinnussa 2 artiklasta seuraavien toimenpiteiden kanssa.

Riistahallintouudistuksen yhteydessä 1.3.2011 voimaan tullessa metsästyslain 38 §:n muutoksessa metsästyskiellon tai -rajoituksen asettamisen toimivalta siirrettiin maa- ja metsätalousministeriölle. Voimassa olevan metsästyslain 38 §:n 1 momentin mukaan, jos riistaeläinlajin kanta vaarantuu sen esiintymisalueella tai osalla esiintymisaluetta, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästys kieltää tai rajoittaa sitä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa rajataan alue, jolla kieltö tai rajoitus on voimassa. Kielto tai rajoitus voidaan antaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kielto tai rajoitus voi tulla voimaan aikaisintaan kahden viikon kuluttua asetuksen antamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava ennen asetuksen antamista Suomen riistakeskusta sekä niitä riistanhoitoyhdistyksiä, joiden toiminta-alueella kieltö tai rajoitus koskee. Metsästyslain 38 §:n 2 momentin mukaan, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi, kieltö tai rajoitus tulee kumota ennen määräajan päättymistä.

Kieltö tai rajoitus voidaan asettaa joustavasti ympäri vuoden kuitenkin niin, että maa- ja metsätalousministeriön asetus, jossa kieltö tai rajoitus säädetään, on annettava viimeistään kahta viikkoa ennen kiellon tai rajoituksen alkamista. Kysymyksessä on siten erityisesti vuosittaisten kannanvaihteluiden perusteella tapahtuvan tilapäisen metsästyksen säätelyn mahdollistamiseksi säädetty toimivalta, jota korostaa toisaalta velvoite kumota kieltö tai rajoitus ennen määräajan päättymistä, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi. Käytännössä alueelliset rajaukset tulee toteuttaa selkeästi siten, ettei niiden alueellisesta ulottuvuudesta synny epäselvyyttä. Kysymyksessä ei siis ole mihinkään tiettyyn uhanalaisuusarviointiin sidottu toimivalta, vaan riistakantojen vuotuisen vaihtelun seurannan perusteella sovellettu toimivalta. Tältä osin aiempaa käytäntöä ei ole ollut tarkoitus muuttaa riistahallintouudistuksen yhteydessä. Oulujärvelle levittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (458/2012) kiellettiin merihanhen metsästys Kajaanin, Paltamon ja Vaalan kunnissa metsästysvuosina 2012—2015.

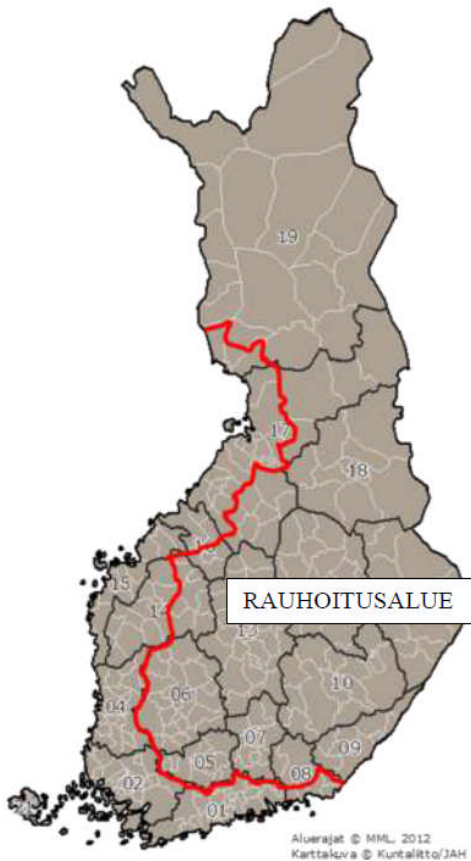
Merihanhen on viime vuosikymmeninä runsastunut ja sen levinneisyys kattaa saariston ja rannikkoseudut sekä yksittäisiä pesimähavaintoja myös sisävesiltä. Merihanhen nykyiseksi pesimäkannan kooksi on arvioitu n. 7000 paria (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lausunto 18.7.2013, Dnro 382/401/2013).

2 Metsästyksen rajoittaminen ja kieltäminen metsästysvuosina 2013—2016

Suomen riistakeskus on 30.5.2013 esittänyt maa- ja metsätalousministeriölle merihanhen metsästyksen kieltämistä metsästyslain 38 §:n nojalla maa- ja metsätalousministeriön sisämaahan levittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys kolmen vuoden määräajaksi metsästysvuosina 2013-2016 elokuun 20 päivästä joulukuun 31 päivään Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärsämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Utajärven ja Taivalkosken kunnissa. Muualla maassa metsästys olisi sallittua metsästysasetuksen 24 §:n 1 momentin 12 kohdassa säädetyn yleisen rauhoitusajan ulkopuolella 20.8. kello 12—31.12. välisenä aikana.

Asetuksella rajoitetaan metsästystä siten, että merihanhen metsästystä harjoitetaan metsästyslaissa säädetyn kestävän käytön periaatteen mukaisesti. Asetuksen tarkoituksena on vähentää merihanhikantaan sisämaassa kohdistuvaa metsästyspainetta levittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi. Koska näyttää siltä, että merihanhi on levittäytymässä sisämaahan eri puolilla Suomea, tarkoituksenmukaista ei ole tehdä pistemäisiä erillisrauhoituksia, vaan nyt on syytä rauhoittaa merihanhi metsästykseltä koko sisämaan alueella. Metsästyksen kieltoalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenranta-vyöhyke, jonka leveys on määritetty riistakeskuksen aluetoimistojen asiantuntemuksen perusteella.

Kuva 1. Esitetty metsästyksen kieltoalue (rauhoitusalue) sisämaassa, Suomen riistakeskuksen esitys merihanhen metsästyksen kieltoalueeksi 1.8.2013-31.7.2016.

1 § Merihanhen metsästyks

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa kiellettäisiin merihanhen metsästyks 20.8.—31.12. välisenä aikana Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evi-järven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Utajärven ja Taivalkosken kunnissa.

Asetuksen 1 §:n 2 momentissa viitattaisiin informatiivisuuden parantamiseksi metsästyksasetuksen 24 §:n 12 kohdassa säädettyyn merihanhen yleiseen rauhoitusaikaan 1.1.—20.8. kello 12 saakka.

2 § Voimaantulo

Asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin asetus tulemaan voimaan elokuussa 2013 enintään kolmen vuoden määräajaksi 31.7.2016 saakka.

Asetuksen 2 §:n 2 momentissa kumottaisiin merihanhen metsästyksen kieltämisestä Kajaanin, Paltamon ja Vaalan kunnissa metsästyksvuosina 2012-2015 annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (458/2012), koska kyseisen asetuksen alue sisältyisi tällä asetuksella asetettavaan laajempaan sisämaan metsästyksen kieltoalueeseen.

3 Esityksen vaikutukset

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa mainittuun alueeseen kuuluvalla alueella merihanhea ei voida metsästää lainkaan metsästysvuosina 2013—2016, minkä arvioidaan nopeuttavan lajin pesimäkannan leviämistä ja lisäävän lajin kannan vakiintumisen todennäköisyyttä sisämaassa verrattuna siihen, että metsästystä ei kiellettäisi. Merihanhikanta on runsastunut voimakkaasti viime vuosikymmenien aikana Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Ruotsissa laji pesii runsaslukuisena sisämaassa. Suomessa sisämaapesintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Myös muuttoaikaiset havainnot merihanhista ovat lisääntyneet selvästi sisämaassa ja niitä tehdään jokaisessa maakunnassa.

Merihanhien levittäytymisen nopeuttamiseksi on lisäksi tehty istutussuunnitelmia. Merihanhia istutettiin toistakymmentä vuotta sitten Oulujärveen, mutta siellä nyt esiintyvistä merihanhista ei tiedetä, onko niiden esiintyminen alueella istutuksen ansiota. Vuonna 2013 istutusta kokeillaan Maaningalla, Pohjois-Savossa.

Suomen riistakeskus katsoo, että merihanhi on arvokas riistalaji ja sen runsastumista ja levittäytymistä kannattaa edistää sisämaassa. Merihanhet voivat aiheuttaa viljelyksille jonkin verran vahinkoja, mutta niiden määrien odotetaan olevan pieniä. Lisäksi vahinkojen syntymistä voidaan lajin kohdalla ehkäistä monilla keinoilla.

4 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkатыönä ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi merihanhen metsästyksen kieltämisestä metsästysvuosina 2013—2016. Ehdotus on valmisteltu Suomen riistakeskuksen esityksen perusteella ja maa- ja metsätalousministeriö on neuvotellut valmisteluvaiheessa Suomen riistakeskuksen kanssa esitetystä metsästyksen kiellosta. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö, MMM/ruokaosasto, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL), Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, BirdLife Suomi ry, Suomen Metsästäjäliitto ry, Natur och Miljö r.f., Lisäksi Suomen riistakeskus järjestää riistanhoitoyhdistysten kuulemista varten internetkyselyn, jonka kautta riistanhoitoyhdistykset voivat antaa lausuntonsa sähköisesti koskien metsästyslain 38 §:n nojalla annettavaa metsästyksen kieltämistä.

Lausuntoja asetuseruonnoksesta valtakunnallisilta tahoilta annettiin yhteensä 9, joissa todettiin seuraavaa: **Ympäristöministeriö** toteaa, että merihanhi pesii monella Lounais-Suomen lintujärvellä ja levittäytyy niiltä sisämaahan päin. Nämä järvet eivät nyt kuulu asetuksen rajaamaan rauhoitusalueeseen. Osa näistä järvistä on yksityismaiden luonnonsuojelualueita, joilla metsästys on sallittua, mutta osalla metsästystä rajoitetaan tapauskohtaisesti. Kannan tulisi vahvistua myös näillä järvillä, ja se on haaste alueen riistanhoitajille. Muuten ympäristöministeriöllä ei ole huomautettavaa merihanhen metsästyksen kieltämisestä. **Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos** toteaa, että merihanhen pesimäkanta rannikoillamme kasvaa nyt noin seitsemän prosentin vuosivauhtia. Tätä nopeammin runsastuvia lintuja saaristoissamme ovat vain kanadanhanhi ja valkuposkihanhi. Näiden kolmen lajin kantojen kasvu on yleiseurooppalainen ilmiö. Merihanhen metsästyksestä pidättäytyminen sisämaan erittäin harvan kannan alueilla on kannan kasvun ja levittäytymisen kannalta perusteltua. Rauhoitus myös osaltaan tukee metsähanhen suojelua. Tutkimuslaitos ei ota kantaa asetuseruonnoksen muistiossa mainittuihin siirtoistutuksiin. Rannikon kokonaiskanta on joka tapauksessa jo 7 000 paria. **BirdLife Suomi** pitää asetuseruonnosta perusteltuna ja tarpeellisena ja kannattaa asetusta esitetyssä muodossaan. **WWF Suomi** toteaa asetuseruonnoksen olevan perusteltu ja kannatettava. **Suomen luonnonsuojeluliitto** kannattaa esitystä. Tällainen rauhoitus edistäisi myös metsähanhen rauhoitusten toteutumista, koska silloin niitä ei vahingossa ammuttaisi merihanhina. Rauhoitusalueeseen tulee lisätä myös esitettyä rauhoitusaluetta läntisemmät sisämaapesinnät. **Suomen metsästäjäliitto** toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa esitettyyn metsästysaikalajoitukseen. Esityksen tarkoituksena oleva merihanhen levittäytymisen edistäminen sisämaahan on kannatettavaa. Metsästäjäliitto esittää, että ministeriö seuraa hanhikannan levittäytymistä sisämaahan ja kumoaa metsästyslain 38 § 2 momentin perusteella tarvittaessa rajoituksen alueellisesti. **Suomen riistakeskuksella, Metsähallituksella ja Saamelaiskäräjillä** ei ole huomautettavaa esityksestä.

Riistanhoitoyhdistyksien lausuntoja annettiin yhteensä 41. Lausunnon antaneista 35 riistanhoitoyhdistyksellä ei ollut huomautettavaa esityksestä tai kannatti esitetyn asetusluonnoksen metsästyksen kieltoa. Lausunnon antaneista 6 riistanhoitoyhdistyksellä oli esityksestä huomautettavaa, esitti esitykseen muutoksia tai vastusti esitystä. Huomautettavaa tai muutoksia esittäneiden tai vastustaneiden riistanhoitoyhdistysten lausunnot ovat muistion liitteenä.

5 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 2.8.2013.

LIITE Riistanhoitoyhdistyksien lausunnot, joissa esitetty huomautettavaa, muutoksia tai vastustettu asetusesitystä (6 riistanhoitoyhdistystä)

RHY nimi	Onko huomautettavaa asetusaloon?	Lausunto perusteluineen
Ruovesi	Kyllä/ Ja	Merihanhen metsästyksen rajoittamiselle ei ole perusteita RKTL:n virheellisten tilastojen takia. Saalismäärät ovat vuosittain niin vähäisiä etteivät ne vaaranna metsähanhikantaa.
Jurva	Kyllä/ Ja	Merihanhet eivät ole pesineet alueellamme emmekä näe että ne rauhoituksella alkaisivatkaan levittäytyä sisämaahan. Samoin merihanhi on kiintiöitynä samaan lukuun kuin metsähanhi seuroissa. Esitämme rauhoitus aikaa 20.09.2013 asti
Ähtäri	Kyllä/ Ja	Merihanhi arvokas riistalaji, metsästystä ei tulisi kokonaan kieltää. Vuoden rauhoituksesta seuraa helpommin pidempi rauhoitus. Yritetään säilyttää metsästysmahdollisuuksia, kantaa kuitenkin vaarantamatta.
Sievin Rhy	Kyllä/ Ja	Sievissä ja muuallakin täällä "vähän veden" alueella voisi olla pyyntiaika joka alkaisi 20.8, tai 1.9 Sievissä ammutaan niin mitätön määrä hanhia (n.10kpl vuodessa), että sillä ei ole mitään merkitystä.
Kauhajoki	Kyllä/ Ja	Merihanhi elää merenrannas, turhaan niitä itäsuomes suojellaan!! Selkeyden vuoksi Meri- ja Metsähanhelle samat rajoitukset sekä oikeudet.
Limingan seutu	Kyllä/ Ja	Onko tarvetta merihanhen leviämiseksi sisämaahan. Rannikolla paikoittain merihanhi on jo maanvaiva viljelijöille, tuskin sisäsuomen viljelijöillä on suutakaan halua saada sama maanvaiva omille viljelyksille. Merihanhen metsästystä pitäisi mieluummin tehostaa kuin rajoittaa. Rannikolla olisi tarvetta merihanhen metsästyksen aikaistamiselle viljelyksillä.